HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

במחשבה. כדאמרן בעלמא (שבת דף קמב.) נותן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר: **ומינה.** כלומר מהא דר' אלעזר גופה (ו) מייתי פירכא: **אלא איה**[ו] **כמות שהן.** הא'מה משעריגן בצד להו מעשרות לענין מדה אי הוה כייל להו להנך דתרס במנין משתכח מעשר זוטא: **תורמין תאנים על הגרוגרות.** ובמנין: **מקום שרגיל לעשות כו'.** שמצויין תאנים שיעשו [ז] גרוגרות ושתמרו או הוא עצמו יעשה אותם גרוגרות לאחר זמן עם תאנים שלו: **מקום שאין רגיל לא.** דבעינן שיתרום מן המתקיים ותאנים לחין מרקיבין ואין משתמרין: **אי איכא כהן.** שיתנם מיד: **תורם מן היפה.** שמא כהן יאכלם מיד (ח). תאנים יפין ואין מתקיימין. גרוגרות מתקיימין ואין יפין: **ולא גרוגרות על התאנים.** במנין: **ואפילו במקום שרגיל.** ולא תמרינן סופו של כהן נמי לעשותן גרוגרות ונמצא שאינו מפסידן אלא זיל בתר השתא והרי הוא ממעט במעשר: **דליכא כהן.** ובעי למצעינהו עד דליתכא כהן וליתיב ליה הלכך תורם מן המתקיים: **בתרי טעמי.** כגון הכא כדאמרינן ריש"א דליכא כהן וסיפא דאיכא כהן: **ולא מוקמי בתרי תנאי.** דלא אמרי' ריש"א וסיפא דליכא כהן ודקפדכתא והתנן תורם מן המתקיים תנאי היא דהא תרי תנאי פליגי בהכי: **מתני' שנאמ' כל המנחה אשר תקריבו וגו'.** אריש"א קאי דקתני ומשמרן שלא יחמיצו [ז] מקודם קמילה משמעי [ח]: **עריכתה.** טוריי"ר: **גמ'** מה"מ

ולא מוקמינן [ג] בתרי תנאי: **מתני'** [ד]כל המנחות נילושות בפושרין ומשמרן שלא יחמיצו ואם [ד] החמיצו [1]שיריה עובר בלא תעשה שנאמר [1]כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ [1]וחייב על לישתה ועל עריכתה ועל אפיית': **גמ'** מנא הני מילי [ט]אמר ריש לקיש דאמר קרא [2]לא תאפה חמץ חלקם אפי' חלקם לא תאפה חמץ והאי הוא דאתא מיבעי ליה לכדתניא לא תאפה

ובמחשבה מה תרומה גדולה בעין יפה אף תרומת מעשר בעין יפה ומינה א"ר אלעזר בר רבי יוסי אבא היה נוטל עשר גרוגרות שבמקצוע על תשעים שבכלכלה א"א בשלמא לכמות שהן [ו] אמרי' שפיר אלא אי אמרת כמות שהן בציר להו כי אתא רב דימי א"ר אלעזר שאני גרוגרות הואיל ויכול לשולקן ולהחזירן לכמות שהן ת"ר [ז] [א]תורמין תאנים על הגרוגרות במקום שרגילין לעשות תאנים גרוגרות ולא גרוגרות על תאנים ואפי' במקום שרגילין לעשות תאנים גרוגרות אמר מר תורמין תאנים על הגרוגרות במקום שרגילין לעשות תאנים גרוגרות במקום שרגילין אין במקום שאין רגילין לא היכי דמי אי דאיכא כהן מקום שאינו רגיל אמאי לא והתנן [ח]מקום שיש [2]כהן תורם מן היפה אלא פשיטא דליכא כהן אימא סיפא ולא גרוגרות על התאנים ואפילו במקום שרגיל לעשות תאנים גרוגרות ואי דליכא כהן אמאי לא והתנן [3]מקום שאין כהן תורם מן המתקיים אלא פשיטא דאיכא כהן רישא דליכא כהן סיפא דאיכא כהן אין רישא דליכא כהן סיפא דאיכא כהן אמר רב פפא [3]ש"מ דחקינן ומוקמינן מתני' בתרי טעמי

ומרומת מעשר יש לו שיעור אפילו הכי מקשינן להו לענין זה אע"ג דהוי כענין אפסר משאי אפסר ר"ל יליף מעשר בהמה ממעשר דגן אע"ג דמפקי קרא ממשמעותיה דכתיב (ויקרא כז) כל אשר יעבור ומיהו אין מתיישב לגב פירוש זה וגרלאה לפרש דמשמע ליה דלר' יוסי ברבי יהודה הוי מעשר אע"ג שאינם שוין כגון במכנים לדיר להתעשר דסתמן אין דרכם להיות שוין הלכך צריך לאוקמי כאבא אלעזר בן גומל דשרי מאומד ולא חיישינן אם מרבה במעשר כדפריסת או לכל הפחות שרי בעין יפה כדאיתא בשמעתין ואי לא דאבא אלעזר ה"א דאע"ג [ט] דלא חיישינן שוין כה"ג שוטטו אחד מעשרה דילפינן ממעשר סד"א דגם בעין שוין: **במחשבה.** פי' בקונטרס כדאמר בעלמא נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר משמע שר"ל משום דכתיב ונתשב שרי לאכול בלא הפרשה ושרי נמי בשתיקה ע"י שנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר דכל זה נפקא מונתשב עוד פי' לשון אחר בפ' בתרא דבכורות (דף עב.) במתשבה שמתשב ואומר שני לוגין שאני עתיד להפריש אע"פ שעתה אינו מפריש כלום ור"ל דדיבור גרידא הוא דשריא בלא הפרשה קרי מתשבה ותשכמן נמי דוכתא דקרי [י] למתשבה דיבור כמו על כל דבר פשע דאמרינן (ב"מ דף מד.) [כ] דחייב על המתשבה כמעשה וגרלאה דבלא דיבור נמי הוה תרומה מדתנן במסכת תרומות (פ"א מ"ח) חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומה חרש שוטה וקטן וקטני סיפא חרש שדברו מה אמרו אלם לא יתרום מפני שאינו יכול לברך משמע דאי מברך אע"פ שלא ידבר בהרמה שפיר דמי ופ"ג דשבועות (דף כו:) נמי משמע בהדיא כשגמר בלבו אע"פ שלא הוציא בשפתיו בעי כל נדיב דקאמר דהוו תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כאחד ולא יצאו מייניהו שבועה ומה שמוכל בלא הפרשה בזה אין קפידא לגבולי עלמא שרי בכל מקום אע"פ שאינו מפרש עתה כדמוכח הכא דהלוקח יין מבין הכותים (גיטין דף כה:) דשרי לגבולי עלמא אי לאו משום דאין בריכה או משום דחיישינן לבקיעת נוד ויש מקומות דשרינן כשאומר מעשר שני לפלוני או לדרומו (דמאי פ"ב מ"ג ב) ולא"ת וכיון דשרינן תרומה ע"י שנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר אמאי אין מגביהין תרומות ומעשרות ביום טוב הא תנן במסכת שבת פרק נוטל (דף קמא:) ר' יהודה אומר אף מעלין את המדומע ובאחד ומאה ופריך בגמרא (שם דף קמב.) הא מתקן הוא ושני ר' אלעזר בר"ש הא דאמר נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר ולהכי לא חשיב תיקון בשבת כשמעלהו כיון שאפסר במתשבה והכא נמי אפסר במתשבה וי"ל דשאני מדומע שכבר ניתקן אבל תחלת תיקונו של טבל לא הוה שריגן מטעם דאפסר במתשבה ואפי' דמאי אסור לתקן בשבת כדמוכח בבמה מדליקין (שבת דף לב.) אע"ג דשרי ליתן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר כדמוכח בפ"ק דחולין (דף ו:) גבי ר"מ שאכל עלה של ירק בבית שאן מ): **ולא** מוקמינן בתרי **א**] **תנאי.** דהוה מצי לאוקמי בחד טעמא ובקרי תנאי דכולה דליכא כהן וריש"א דרבנן וסיפא דלרבנן בפרק שני דמסכת תרומות (מ"ו) וקאמר לעולם תורם מן היפה: **כל** המנחות נילושות **בפושרין.** אע"ג דאמרינן בפ' כל שעה (פסחים דף לו.) חיטין של מנחות אין לותתן אותן הא מפרש התם משום [ט] דלתיתה ליתא במקום זריזין אבל ליתא בזריזין במקום זריזין איתא דאמר מר בגלה זר כשרה חוץ לחומת עזרה פסולה ומכלן קשיא דמשמע כל המנחות אפילו לחם הפנים דהוי בכלל כל המנחות והכא לאו במקום זריזין היא דתנן לקמן בפ' שתי הלחם (דף לה:) דלחם הפנים ליתנן ועריכתן בחוץ ויש לומר דהא אמרינן בפ' כל שעה (פסחים לו.) ליבור שאני ומיהו קשיא ממנחת מאפה דיחיד היא ולישתן ועריכתן בחוץ דלחם הפנים דמ"ש כיון דלא בעיא שמן עד לאחר אפייה כדקאמר לקמן (דף עד:) החלות בולגן ת"כ לא קדשה עדיין והוא ליתנה בחוץ וי"ל דבפ' שתי הלחם (לקמן לה:) פריך ריש"א סיפא ומשני לה רב אשי ומיסיק דבורותא היא וכ"ל מי ששנה זו לא שנה זו למ"ד מדת יבש נתקדשה לישתן בפנים דעשרון נתקדש וכו היה מודד לכל המנחות כדתנן פ' שתי מדות (לקמן פז.) ותנא דהכא סבר מדת יבש נתקדשה וקשיא קצת דלא מסיק האי טעמא בפ' כל שעה (פסחים דף לו.) ושמא נקט ההוא טעמא דהוי בכל המנחות כגון מנחת סולת ומחבת ומרחשת אפילו למ"ד מדת יבש לא נתקדשה:

אף

מסורת הש"ס

ו) תרומות פ"ב מ"ד [ובכתוב לט:], **ב)** גם זה שם, **ג)** [קדושין סב:], **ד)** פסחים לו., **ה)** [ינומות מ. סוטה טו. שבועות טו:], **ו)** תי' הכי נמתק. ל"ק, **ז)** ממעשר. ל"ק, **ח)** אם יש עשרה לפניו נוטל. ל"ק, **ט)** ר"ל במעשה, **י)** לגיכור מתשבה. ל"ק, **כ)** [וע"ש תוס' מג: ד"ה בחוזק], **ל)** מיבש ומיהו נמתק וכל"ל ובתוספתא דמע' תרומות נמי מלאתי. ל"ק, **מ)** [וע' תוס' חולין ג. ד"ה ודילמא], **נ)** דלמיתה ליתא בזריזין. ל"ק,

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיְי לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיְי: ויקרא ב יא
2. לֹא תֹאפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: ויקרא ו י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומינה וכו' דמייתי: **(ב)** ד"ה תורם וכו' יאכלם מיד דהו כלל תאנים:

לעזי רש"י

טורני"ר. לעצב (את הבצק כדי לתת לו צורת פת).

רבינו גרשום

ומינה. כלומר יש בה עוד קושיא אחרת: בצר להו לתרומת מעשר. **ג)** לישנא אחרינא כי מביא שאור נונתן לתוך הקדירה אמאי קאמר אף היא דיתה חסירה או יתירה ולישקול פורתא מן הסולת שבעשרון שמונה על גבי השאור ונילשיה אבראי בכלי אחר דליחמצי׳ כעין האי שאור שבעשרון או עבה או רך ולעיין כמה ליטפי שבעשרון או ליבצר בהאי כלי שני וליחדר ולילישיה האי שאור כחדא עם השאור שבעשרון ויפחות או יוסיף מן הקמה שבעשרון לפי תוספת השאור השני או פיחותו: גזיר׳ דילמא אתי למישקל מעלמא מן החולין לנסות כן ואחר כן יערבנו עם זה שבעשרון **ד)**: תורמין התאנים על הגרוגרות אע"פ שהתאנים אין משתמרין כגרוגרות והן יפות ורגילין לעשותן גרוגרות תורמין: מקום שיש כהן שאוכלן מיד תורמין מן היפה אע"פ שאין מתקיים שמיד אוכלן הכהן: אלא פשיטא דליכא כהן. ואי רגיל לעשות מהן גרוגרות תורם ואי לא לא:

ו) שיין לדף נג ע"ב בגמ' מאי הסיקה לו יתירה.

ז) ע"כ.

עין משפט נר מצוה

יח א ב ג מיי' פ"ב מהל' תרומות הלכה ו:
יט ד מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הלכה כח:
כ ה מיי' שם הלכה יד:
כא ו מיי' שם הלכה טו:

מוסף רש"י

ובמחשבה. נותן עיניו בצד זה לשם תרומה ואוכל בצד זה ואע"פ שלא הפרישן, ותרוייהו נפקי מונתשב, והא דיליף תרומת מעשר מתרומה גדולה לענין אומר הוא דליף (גיטין לא.). שאינו מפרישם מיד אלא נותן עיניו ליטול תרומה בצד זו ואוכל בצד אחר (בכורות נח: בכתי"). **במקום שיש כהן.** ונותנו לו מיד במקום שאין כהן. צריך ליראלו שיפעיצנו עד שימצא כהן ליתנו (ברכות לפ:). **ומשמרן שלא יחמיצו.** כלומר דסולת ועלושין בפושרין מצוה לשמרן שלא יחמיצו, ושימור היינו שיעסוק בבצק כל שעה כדאמרינן בפסחים (דעיל נג.). **לא תאפה חמץ חלקם, אפי' חלקם לא תאפה חמץ.** אפילו אלקם שיריש לא תאפה חמץ, דדרכינן ליה הא' אלקם דקרא נמי לגניו אלא תאפה (סוטה טו.) לרבי שמיע אלא אלקם אלא תאפה חמץ לומר דאפילו שירי מנחה שסם אלקם של כהנים לא תאפה חמץ ותהתם נפקא (ובמות מ.).

שיטה מקובצת

א) שהן משערינן. תיבת אמרינן נמחק: **ב)** תורמין תאנים על הגרוגרות במקום שרגיליין לבארה מיירי כמו שפירש בקונטרס במנין דאי במדה ממעט במעשרות ולא גרוגרות על התאנים דהוי ליה ממעט וא"כ [קשה] מאי פריך ואי דליכא כהן אמאי לא, כו' הא ודאי ממעט הוא וי"ל דכולהו מיירי בתרומה גדולה דחטה אחת פוטרת. תו"ח: **ג)** בתרי תנאי. ולא הוי כתרי תנאי דחבית בפ' המפקיד דהתם איירי המשנ' כתרי תנאי [ממש] ומיהו כ"ש הוא כאן דאין אנו רוצים ליישבה בחד טעמא ולומר דבריתא פליגא אהך (לישנא) [מתני'] דהתם. כ"ש דאי הוי קשה רישא לסיפא מוקמינן בתרי טעמא ולא מוקמינן בתרי תנאי. אי נמי בתרי תנאי ממש כההיא דחבית דמצי לאוקמי כולה דליכא כהן ורישא רבנן וסיפא ר' יהודה. תו"ח: **ד)** ואם החמיץ את שיריה: **ה)** אלא אי אמרת כמות שהן. **ו)** שיעשו מהן גרוגרות: **ז)** שלא יחמיצו וקודם: **ח)** קמיצה משתעי. ושיריה דתקני עובר בלא תעשה מקרא אחרינא מפקינן לה בפ' החולין [דף מ.] לא תאפה חמץ חלקם אפי' חלקם לא תאפה חמץ: וחייב אם עשאן חמץ חייב שלשה מלקיות בעד לישה ועריכה ואפיה: **ט)** דלא חיישי: **י)** למחשבה דיבור. ע"א]: **יא)** בתרי תנאי. פי' הקונטרס דלא אמרינן רישא וסיפא כו' ואינו נראה לר"י דאין זה בתרי תנאי דאפשר לאוקמי רישא וסיפא סבירא להו דתורמין שלא במתקיים ופליגי אהא דתנן תורם מן המתקיים אלא נראה לר"י בתרי תנאי כו' [עיין תוס' בפנים]: